

2018-04-14

Högskoleprovet

Provpass 5

- Alla svar ska föras in i svarshäftet **inom** provtiden.
- Markera dina svar tydligt i svarshäftet.
- Du får använda provhäftet som kladdpapper.
- Om du inte kan lösa en uppgift, försök då att bedöma vilket svarsförslag som verkar mest rimligt.
- Du får inget poängavdrag om du svarar fel.
- På nästa sida börjar provet, som innehåller 40 uppgifter.
- Provtiden är **55 minuter**.

Verbal del

Detta provhäfte består av fyra olika delprov. Dessa är ORD (ordförståelse), LÄS (svensk läsförståelse), MEK (meningskomplettering) och ELF (engelsk läsförståelse). Anvisningar och exempeluppgifter finner du i ett separat häfte.

Prov	Antal uppgifter	Uppgiftsnummer	Rekommenderad provtid
ORD	10	1–10	3 minuter
LÄS	10	11–20	22 minuter
MEK	10	21–30	8 minuter
ELF	10	31–40	22 minuter

Börja inte med provet förrän provledaren säger till!

Tillstånd har inhämtats att publicera det upphovsrättsligt skyddade material som ingår i detta prov.

DELPROV ORD – ORDFÖRSTÄELSE

1. asymmetrisk

- A föränderlig
- B olikformig
- C avvikande
- D missformad
- E oförenlig

2. beskaffenhet

- A slitstyrka
- B intelligens
- C uppsättning egenskaper
- D pålitlighet
- E motståndskraft

---

3. tunnsått

- A svagt
- B förminskande
- C glest
- D intetsägande
- E ojämnt

4. haiku

- A tibetansk strupsång
- B orientalisk solodans
- C japansk diktförma
- D karibisk segelfarkost
- E västafrikansk trumma

---

5. generalisera

- A nyansera
- B förenkla
- C överdriva
- D förtala
- E tillämpa

6. fontanell

- A befruktad äggcell
- B del av struphuvud
- C salivutsöndrande körtel
- D mjukt ställe mellan skallben
- E skada på synnerv

---

7. okvädingsord

- A slagord
- B dialektord
- C skällsord
- D nonsensord
- E slangord

8. anspråkslös

- A utfattig
- B förstummad
- C obildad
- D förminskad
- E blygsam

---

9. kommod

- A odlingsbänk
- B kräldjur
- C förrådsbyggnad
- D ytterplagg
- E badrumsmöbel

10. utmäta

- A ta i beslag
- B kritiskt granska
- C portionera ut
- D värdesätta
- E jämföra sig med

Lärares språkbruk

Alla verkar numera överens om att det är läraren som är avgörande för om eleverna lär sig något eller inte. Men hur? Och på vilket sätt? Här blir det genast komplicerat. I *Väl valda ord – hur vårt språk påverkar barns lärande* av Peter H. Johnston och i *Få det att fastna* av Shanna Schwartz ges några tänkbara svar på de svåra frågorna.

Peter H. Johnston är professor i pedagogik. Han undersöker hur lärare använder språket när de kommunicerar med eleverna, och det visar sig att skillnaderna är stora. I många klassrum styr läraren samtalet, och frågorna till eleverna är slutna och kontrollerande. Men i andra klassrum bjuder läraren in till diskussion med öppna frågor och använder språket för att stödja, snarare än kontrollera. Johnston ger flera exempel på ett stödjande språkbruk: ”Hur gjorde du för att komma på det?” eller ”Jag ser att du vet hur man stavar början av det ordet.” Lärarens ordval speglar en människosyn.

Aven elevens självbild kan påverkas av läraren. ”Språk är en handling, precis som att slå någon med en käpp”, menar Johnston. Får någon mycket negativ feedback sätter det sina spår.

Aven Shanna Schwartz behandlar språkets betydelse. Hon har lång erfarenhet av att arbeta med lärare och rektorer för att utveckla barns skrivande. I *Få det att fastna* lägger hon fram några enkla antaganden om vad lärare bör göra för att eleverna ska lära sig.

Barn lär sig när de är redo att göra det. Läraren måste uppfatta vad eleven kan göra med rätt hjälpmittel och stöd. Blicken bör alltid riktas framåt, mot det som ska utvecklas, och inte bakåt. Engagemang är också avgörande. Barn utvecklar kunskaper när de är engagerade i det egna lärandet. Därför måste läraren få och behålla deras

uppmärksamhet. Ett sätt att göra det är genom berättelser. ”Det var en gång ...” är ett grepp som faktiskt fortfarande får de flesta att lyssna. Även upprepning är viktigt. En lektions struktur måste repeteras många gånger, så att eleverna lär sig undervisningens rytm. Och för att skapa mening och sammanhang måste syftet med aktiviteterna i klassrummet hela tiden uppmärksamas.

Både *Väl valda ord* och *Få det att fastna* behandlar läs- och skrivinlärning, och fokus ligger på elever i de yngre åldrarna. Men böckerna är läsvärda även för lärare som undervisar äldre elever. Alla konkreta exempel synliggör på ett tydligt sätt hur lärarens språkbruk bottnar i en kunskaps- och människosyn. Som lärare skadar det inte att höja blicken från åtgärdsprogram och ämneskonferenser och påminna sig om det ibland.

Johnston och Schwartz kommer fram till likartade slutsatser om vad lärare gör för att åstadkomma lärande: det handlar om förmågan att skapa en respektfull inlärningsmiljö, och språket är nyckeln för att göra det.

Visst är det bra att lärarens betydelse uppmärksamas i både forskning och debatt. Men de senare årens förskjutning, från att placera läraren långt ut i kulissen i lärandets drama till mitt på scenen, är inte utan problem. Lärare kan göra skillnad. Men elever är inte några oskrivna blad. De ingår i fler sammanhang än klassrummets, och skolan är en del av samhället. Johnston snuddar bara vid det och Schwartz berör det inte alls. Men när lärare och forskare diskuterar vad som sker i klassrummet borde det ändå finnas med i analysen, annars kan det leda fel.

CHRISTOFFER DAHLIN

Uppgifter

11. Vad kan man utläsa av texten, när det gäller den förändrade synen på lärarens roll?

- A Att läraren förväntas syssla alltmer med uppgifter utanför själva lärandet.
- B Att läraren allt oftare förväntas stå i centrum för hela lärandeprocessen.
- C Att läraren förväntas ha en alltmer styrande och reglerande roll i klassrummet.
- D Att läraren allt oftare förväntas använda språket utifrån en förnyad människosyn.

12. Vilken kritik riktar textförfattaren mot Johnstons och Schwartz böcker?

- A De betonar i alltför hög grad det talade språket.
- B De bortser från elevernas upplevelse av undervisningen.
- C De tar inte tillräcklig hänsyn till lärarnas minskade status i skolan.
- D De behandlar klassrumssituationen som om den vore skild från resten av världen.

Kollektiva minnen

Under den franske historikern Pierre Noras ledning utgavs mellan 1984 och 1992 sju volymer i Frankrike med huvudtiteln *Les Lieux de mémoire* ("minnets platser"). De närmare 120 bidragsgivarna analyserade med utgångspunkt i sina respektive discipliner – historia, litteraturvetenskap, statskunskap och sociologi – platser, personer, symboler samt de minnen och den glömska som är förknippade med dem. Den övergripande målsättningen var att under rubrikerna "La République", "La Nation" och "Les France" diskutera dels sambanden mellan den nationella identiteten och det kollektiva minnet, dels framväxten av vad Nora och hans kolleger kallar "minnesnationen".

Även om det endast var den franska nationella identiteten som behandlades bidrog det okonventionella upplägget till att väcka intresse för *Les Lieux de mémoire* långt utanför landets gränser, främst i USA där forskning kring nationella identiteter och deras samband med kollektiva minnen varit på stark frammarsch de senaste årtiondena. Detta intresse har resulterat i att litteraturvetaren Lawrence D. Kritzman i samarbete med Nora valt ut närmare hälften av bidragen till en engelskspråkig utgåva. De tre volymerna av *Realms of Memory* har fått var sitt övergripande tema: konflikter och motsättningar, traditioner samt symboler. Bland annat analyseras den franska nationalflaggan, den galliska tuppen, det franska hovet och språket, den franska geografin, Lascaux, Louvren, Versailles, Eiffeltornet, Pantheon, Verdun, Jeanne d'Arc, Descartes och cykeltävlingen Tour de France. Alla är de exempel på representationer som är centrala för nationella, kollektiva minnen i Frankrike. De undersöks med hjälp av skönlitteratur, läroböcker, fotografier, folkdanser, gatunamn, astronomi, katedraler, monument, målningar, skämtteckningar, serier och reklam.

Författarkollektivet utgår från att begreppet minnesplats rymmer tre dimensioner: en konkret i vilken minnet placeras in i tid och rum, en symbolisk där minnesplatsen i sig blir till ett minne över det förflyttna samt en funktionell som till exempel kan komma till uttryck i ett testamente eller i en veteranförening. Det betonas att de tre dimensionerna inte kan analyseras var för sig – de samexisterar alltid. Med tanke på spännsvidden och det stora antalet artiklar i *Realms of Memory* varierar det vilken dimension som betonas. Variationen till trots har alla bidragsgivare försökt göra konkreta tillämpningar av de perspektiv som dras upp av Nora i sammanlagt fem artiklar om det kollektiva minnets kännetecken.

Mot denna bakgrund har jag valt att koncentrera mig på Noras översiksartiklar för att därigenom diskutera dels

författarkollektivets utgångspunkter, dels begreppet kollektivt minne. På så sätt är det även möjligt att placera in Nora och hans medarbetare i den kollektiva minnesforskingens historiografi.

Några av de tidigaste och viktigaste insatserna inom forskningen kring historia och identitet samt kollektiva minnen och mentaliteter utfördes i Frankrike. Nora betonar detta arv. Benämningen "minnesplatser", "lieux de mémoire", myntades av den kollektiva minnesforskingens pionjärforskare, den franske sociologen Maurice Halbwachs. Hans undersökningar om den sociala gruppens betydelse för kollektiv minnesbildning, som han skrev under mellankrigstiden, föll i glömska efter hans död i koncentrationslägret Buchenwald 1945 men har sedan 1970-talet blivit föremål för ett förnyat intresse. Halbwachs underströk platsens och geografins betydelse. I rummet finns tidlösa och stabila kvaliteter som kunde samla grupper och deras minnen, menade han. Även Nora betonar platsens betydelse och framför allt de symboliska innebördar som minnesplatserna tilldelas, men intresserar sig i högre grad än Halbwachs för hur de kollektiva minnena vidareförmedlas mellan skilda grupper och generationer. Då de undersöker de kollektiva minnenas förmåga till förändring och anpassning till nya symboliska representationer betonar de en i forskningen tidigare ofta förbisedd aspekt, som är av stor betydelse vid nationell identitetsbildning.

Det är inte bara i anslutning till betoningen av platsen som en jämförelse med Halbwachs är relevant. Såväl Halbwachs som Nora gör en skarp distinktion mellan historia och minne. Den förstnämnde menade att de gemensamma minnena är utsatta för inflytelserika socio-politiska krafter. De som företräder dessa krafter gör ständiga och svåremotståndliga försök att förändra det kollektiva minnet så att det skall passa dagsaktuella behov. Enligt Halbwachs tidstypiska tolkning är däremot de professionella historikerna inte mottagliga för dyliga behov. De kan i stället bidra med objektiv och sann kunskap om det förflyttna. Nora kommer fram till en liknande slutsats. Veten-skapslig historia är en form av tidsmässig rekonstruktion av relationella sammanhang som kräver analytisk och kritisk skolning, medan minnet är associativt, känsломässigt och platsbundet.

Denna dikotomisering kan vara en fruktbar utgångspunkt för en utförligare undersökning av skillnaderna mellan historia och kollektivt minne, men den är samtidigt problematisk. En skarp åtskillnad försvårar en analys av det ömsesidiga beroendet dem emellan. Det kol-

lektiva minnet kan inte utformas hur som helst och inte heller få en ny utformning hur ofta som helst, eftersom det måste ta sin utgångspunkt i den historia som redan är dokumenterad. Även det omvänta förhållandet gäller. I det kommunistiska Östeuropa fanns en kritik mot den tillrättalagda, statskontrollerade historien vid universiteten och skolorna. Då den uteslöt eller omtolkade centrala händelser hamnade den i motsatsposition till ett folkligt kollektivt minne. Med tiden ansåg allt fler att det kollektiva minnet var detsamma som den sanna historien till skillnad från den variant som förmedlades av de regim-trogna historikerna och läroboksförfattarna. Folkflertalets misstro mot den officiella historieskrivningen bidrog till att de kommunistiska regeringarnas legitimitetsanspråk försvagades.

Enligt Nora fanns det före den europeiska moderniseringssprocessen inte någon åtskillnad mellan historia

och minne. Den moderna tidens jakt på minnen är ett kompensationsförsök för en förlust av en ”genuin minnesmiljö”. Genom denna uppvärdning av gångna tider ansluter sig Nora till en inflytelserik trend inom Annales-skolan, vilken dessvärre bidragit till en nostalgisk beundran för det förmoderna samhället och i motsvarande grad ett betydande ointresse för samtidshistoria.

Nora och hans kolleger har inte lyckats ringa in begreppet kollektivt minne och ge det en klargörande definition. Det utesluter inte att deras arbete varit synnerligen betydelsefullt. Genom översättningen till engelska ges ett välkommet tillfälle att ta del av ett stort men hanterligt urval av en kollektiv minnesforskning som fortfarande är en viktig inspirationskälla.

ULF ZANDER

Uppgifter

13. Vilket av följande uttrycker bäst det som texten benämner ”kollektivt minne”?

- A Ett folks gemensamma och föränderliga föreställning om det förflutna.
- B Summan av de individuella minnen som ännu inte dokumenterats i någon form.
- C En teoretisk konstruktion som gör det möjligt att beskriva ett folks eller en nations historia.
- D Den historia som kan återskapas genom vetenskapssamhällets gemensamma forskningsinsatser.

14. Hur förhåller sig Pierre Nora till de franska föregångarna inom forskningen om kollektivt minne, enligt recensenten?

- A Han lovordar deras arbeten även om han anser att de är inaktuella.
- B Han erkänner de teoretiska framstegen men är kritisk till den konkreta tillämpningen.
- C Han framhåller deras inflytande och vidareutvecklar vissa av deras tankar.
- D Han bejakar den tidigare forskningens resultat men är kritisk till slutsatserna.

15. Enligt Pierre Nora rådde i det förmoderna samhället ingen skillnad mellan historia och minne. Vilket problem leder det synsättet till, enligt recensenten?

- A Att historievetenskapen vid den aktuella tiden framställs som tämligen utvecklad.
- B Att det förflutna framhålls på bekostnad av samtidshistorien.
- C Att miljön man minns och miljön man lever i inte uppfattas som samma sak.
- D Att det kollektiva minnet blir beroende av ständig historisk förändring.

16. Vad understryker recensenten med exemplet från det kommunistiska Östeuropa?

- A Att historieskrivningen ibland får styra det kollektiva minnet.
- B Att det kollektiva minnet inte alltid överensstämmer med verkligheten.
- C Att historieskrivningen kan förlora sin trovärdighet om den avviker från det kollektiva minnet.
- D Att kollektivt minne och verklighet kan värderas olika i olika sociala grupper.

Yoldiahavet

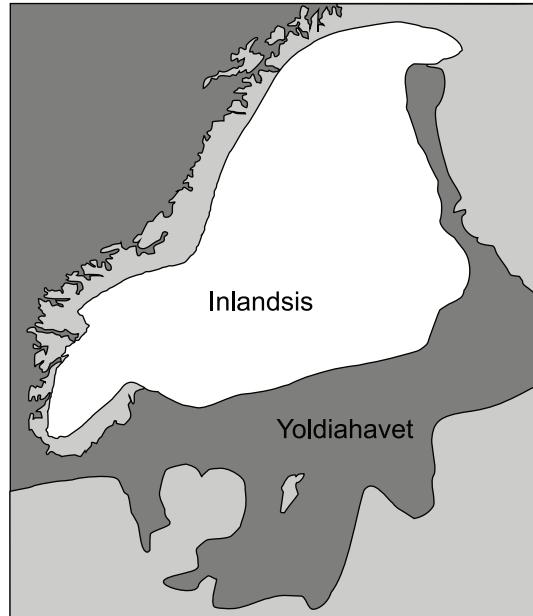
”År 1858 deltog i fältarbetena såsom tillfälligt biträde den bekante, skarpsynte bergskonduktören L.J. Igelström och gjorde därvid ett mycket uppmärksammat fynd. Han påträffade nämligen i varvig lera straxt öster om bron vid Djurgårdsbrunn enligt det geologiska kartbladet, eller enligt en annan uppgift något östligare, vid Isbladskärret, några musselskal som enligt O. Torell befunnos tillhöra den högarktiska musslan *Yoldia arctica*, numera hämförd till släktet *Portlandia*.”

Så skrev Gerard De Geer i skriften *Stockholmstraktens kvartergeologi* som utkom 1932. Detta fynd var ett bevis för att Östersjösänkan – för första gången sedan avsmältningen av istäcket började för cirka 18 000 år sedan – hade haft en förbindelse med Västerhavet. En förbindelse som gjorde det möjligt för marina organismer att vandra in. Men låt oss inte gå händelserna i förväg.

Den stora tappningen av Baltiska issjön vid berget Billingen inträffade i samband med en mycket spännande tidpunkt i klimatutvecklingen efter den senaste nedisningen. Det var vid övergången från den kalla yngre dryas till den varma preboreal, för cirka 11 550 år sedan. Temperaturökningen kan ha varit så stor som 12 grader på bara 50 år och detta påverkade naturligtvis det skandinaviska istäcket i Östersjösänkan på flera sätt. Det producerades mycket mer smälvtvatten från istäcket än tidigare, vilket var orsaken till att en allt större volym vatten strömmade ut ur Östersjösänkan. Därför kunde inget saltvatten strömma in de första cirka 250 åren efter tappningen. Som en logisk följd av den ökande smältningen kom också isens front att dra sig tillbaka norrut mycket snabbare än tidigare.

I samband med denna stora tappning och sänkning av Baltiska issjöns yta med 25 meter kom så mycket som uppemot 70 000 km² nytt land att skapas och Baltiska issjön övergick i Yoldiahavet. De tidigare sjöbottnarna hade mycket instabila sediment. Genom våg- och strömsverkan återsedimenterade de på Yoldiahavets bottnar till sammans med det material som fördes ut med smälvtvatten från istäcket. Sammantaget innebar detta att tjockleken på de glaciala lervarv som avsattes blev mycket större i tidig preboreal tid än under yngre dryas.

Den nya låga nivån i Yoldiahavet omedelbart efter tappningen innebar stora förändringar för södra Östersjön. Bland annat torrlades det forna utloppet i Öresund och istället kom en bred landbrygga att bildas mellan Sverige och Danmark. De stora danska öarna kom att bilda en sammanhängande landmassa som var förbunden med Tyskland. Bornholm var förbundet med tyska fastlandet via en landbrygga och den tyska och polska kustlinjen var

belägen betydligt längre norrut än idag. I Arkona, Bornholmsbassängen och i Hanöbukten var strandlinjen vid denna tid belägen på en nivå som idag motsvarar cirka 35 till 50 meters djup. I Hanöbukten finns till och med stubbar på havsbotten av tallar som vuxit på dessa låga nivåer.

För cirka 11 300 år sedan strömmade äntligen saltvatten från Västerhavet in i Östersjösänkan under en period av cirka 200 år. Att det skedde just då kan ha minst två förklaringar. För det första så hade den fortsatta avsmältningen av inlandsisen gjort att passagen genom sunden i Närke blivit bredare, vilket naturligtvis underlättade inflödet av saltvatten. För det andra sammanföll denna period med en liten tillbakagång i klimatet vilket nu blivit betydligt varmare sedan tappningen av Baltiska issjön. Denna temperatursänkning, refererad till som den preboreala oscillationen, kan i sin tur ha resulterat i att mängden smälvtvatten från inlandsisen minskade. Detta gjorde det möjligt för saltvatten från Västerhavet att tränga in i Östersjösänkan. Salhalten i Östersjön under denna fas av Yoldiahavet gjorde att de glaciala leror som avsattes endast är svagt varviga eftersom lerpartiklar klumpar ihop sig när de avsätts i saltvattenmiljö.

Den näring som det inströmmande salta vatnet förde med sig gjorde att produktionen av växtplankton kom igång efter isavsmältningen. Detta syns som en liten ökning av halten organiskt kol i sedimenten. Det är först i leror från denna tid man finner fossila skal av musslor, musselkräftor och mikroskopiska djur- och växtplankton. Svarta band av monosulfider i sedimentet visar att döda bottnar också fanns i Yoldiahavet. En salthaltskiktning

måste ha utvecklats som förhindrade vattenmassorna att blanda sig vertikalt, vilket ledde till syrebrist på bottnarna.

Andra exempel på fossilfynd i leror avsatta i Yoldiahavet är till exempel ett nästan fullständigt skelett av en grönlandssäl i centrala Stockholm och en vikarsäl utanför Uppsala. Det finns även rapporter om fynd av en torsk-fisk, troligen vitling, i ett lertag i Stockholmstrakten. Efter undersökningar av den fossila kiselalgsfloran vet vi idag att vid slutet av denna marina fas av Yoldiahavet, cirka 11 100 år före nutid, var ytvattnet i hela bassängen svagt bräckt, ungefär som i dagens Bottniska viken.

I sediment som är 100 år yngre hittar vi inga spår av brackvattenfloran. Den fortsatta landhöjningen i Närkesanden ledde till att passagen till slut blev så smal och grund att inget saltvatten längre kunde tränga in vilket ledde till en utsötningsfas av Yoldiahavet. I Vänerbassängen, som fortfarande var en del av Östersjösänkan, kan vi dock se spår efter marin påverkan under återstoden av Yoldiahavets korta historia. Med tiden blev dock passagerna via sunden i Närke så smala och grunda att Yoldiahavets

yta började stiga i takt med landhöjningen i sunden. För 10 700 år sedan syns de första tecknen på en höjning av strandlinjen i södra Östersjösänkan, och nästa stadium i Östersjöns utveckling börjar.

Yoldiahavet började alltså som en smältvattensjö de första cirka 250 åren efter tappningen av Baltiska issjön. Efter detta följde en cirka 250 år lång brackvattenfas. Havet avslutar sedan sin historia som en sjö de sista cirka 300 åren. Trots att detta cirka 800 år långa stadium i Östersjöns utveckling till största delen kännetecknas av sötvatten så har den något ologiska historiska indelningen av Östersjöstadierna, med ordleden -sjö och -hav, behållits. Det är trots allt kanske inte helt orättfärdigt, då den korta tiden som saltvatten strömmade in i Yoldiahavet uppenbarligen har varit viktig för utvecklingen av biologiskt liv i Östersjön.

THOMAS ANDRÉN

Baltiska issjön = Östersjöns första stadium efter isavsmältningen

Uppgifter

17. Vilken omständighet tydde L.J. Igelströms musselfynd 1858 på, enligt texten?

- A Att trakten under en längre period hade varit utsatt för en kraftig temperatursänkning.
- B Att trakten bara tillfälligt hade legat under istäcket.
- C Att trakten under en period hade stått under salthaltigt vatten.
- D Att trakten hade legat under is i minst 18 000 år.

18. Vad var, av texten att döma, orsaken till Yoldiahavets uppkomst?

- A Ett varmare klimat.
- B Kraftig landhöjning.
- C Ett kallare klimat.
- D Skiktade vattenmassor.

19. Vad syftar textförfattaren på när han skriver att den historiska indelningen av Östersjöstadierna är ologisk?

- A Periodernas tidsindelning.
- B Periodernas ordningsföljd.
- C Periodernas betydelse.
- D Periodernas namn.

20. Hur kan man, utifrån hur det beskrivs i texten, bäst karakterisera Yoldiahavet?

- A Som en smart genväg i den marinbiologiska historien.
- B Som ett plötsligt språng från salt- till sötvatten.
- C Som en intressant parentes i Östersjöns utveckling.
- D Som ett slumpartat avbrott i istäckets tillbakabildning.

DELPROV MEK – MENINGSKOMPLETTERING

21. Örnarna i området håller sig visserligen på ____ avstånd från varandra, men förefaller ändå samsas så länge det finns gott om mat.

- A koncist
- B flyktigt
- C temporärt
- D behörigt

22. Många lärare kan i dag vittna om hur de redan i förskoleklassen kan ____ elever som behöver stöd för att kunna lära sig grunderna och därmed senare kunna ____ skolans andra ämnen. Tyvärr saknar ofta lärarna resurser att sätta in stöd i ett tidigt skede.

- A definiera – anpassa sig till
- B identifiera – tillgodogöra sig
- C negligera – få grepp om
- D engagera – söka förståelse för

23. På senare år har oroväckande många svenska deckarballonger stigit mot skyn, fulllastade med ohyggligheter. Berättelser om en ____ idyll där klassklyftor, egoism och ren ondska har ersatt det trygga folkhemmet.

- A agiterad
- B krackelerad
- C simulerad
- D traderad

24. Bland samerna var dödligheten i smittkopper betydligt ____ än bland den övriga befolkningen. Detta berodde ____ på att befolkningen utsattes för färre exponerings-tillfällen, dels på den inställning man hade till ____, nämligen att de gick att undkomma genom att man medvetet undvek situationer där smittorisk fanns.

- A vanligare – antagligen – epidemier
- B högre – oftast – bakterier
- C lägre – dels – farsoter
- D allvarligare – även – sjukdomar

25. Som medarbetare på denna tidning får jag många läsarmejl med ____ hur jag använder språket. Det är mestadels ganska trevligt, i alla fall när kommentarerna rör detaljer. Mer besvärande är de mejl vars innehåll kan ____ till frågan: "Vad menar du egentligen?" Detta är också Steven Pinkers käpphäst: klarhet!

- A invändningar mot – komprimeras
- B anvisningar om – konkluderas
- C synpunkter på – konfirmeras
- D korrigeringar av – komplimenteras

26. Olika forskningsstiftelser gör visserligen ____ insatser för att främja unga forskares villkor, men det kan aldrig ersätta universitetens ansvar.

- A anspråkslösa
- B godtyckliga
- C berömvärda
- D erbarmliga

27. Man kan förmoda att Johans fritid även fortsättningsvis kommer attfärgas av det som idag utgör hans ____ arbete. En inte helt ovanlig situation för folk som ____ ett djupt och engagerande specialintresse.

- A ordinarie – när
- B parallella – gör
- C offentliga – drar
- D artificiella – gror

28. Det var inte min direkta tanke att skriva en artikel om det men absolut att ta reda på hur restaurangen fungerade, av ren nyfikenhet. Efter en vecka tog jag i alla fall kontakt med media. Jag var inte säker på att det var rätt att ____, men jag kände att jag måste stanna kvar för att få veta mer om missförhållandena.

- A geocacha
- B wallraffa
- C flashmobba
- D plagiera

29. Älvens ____ är ett eldorado för flyttande fåglar. Här skapar ____ och sedimentationsprocesser kontinuerligt nytt, ____ land som stiger upp ur älvens vatten.

- A utflöde – dränering – stenrikt
- B slätter – översvämnings – naturskönt
- C delta – landhöjning – jungfruligt
- D stränder – utgrävningar – bördigt

30. Ofta kräver personer att deras partner ska förstå och helst stödja en viss linje innan de vågar följa den. Därigenom kan partnern, genom att låta bli att förstå, hindra personens utveckling. Men det är inte den andre som hindrar utvecklingen, utan personen själv, genom att ____ kontrollen över sitt liv. I gengäld får han eller hon någon att ____ nämligen sin partner.

- A tillskansa sig – hålla i handen
- B ge akt på – dela ansvaret med
- C experimentera med – förlita sig på
- D frånhända sig – skylla på

Teenage Brains

Teenagers are wired differently from their parents and even their older siblings. Recent neuroscientific research indicates that the brain's quotient of gray matter – neuron-filled tissue responsible for cognitive and emotional functions, among other tasks – peaks in adolescence. But relative to adults, teenagers are short on white matter, the tissue that ensures efficient and steady coordination throughout the brain. The connections between the rest of the brain and the frontal lobe, which is charged with foreseeing the consequences of one's actions and differentiating between good and bad, do not fully form until one's 20s. In the teenage years, the brain is all brawn.

Toss this brain into the Internet's social web, a sea so roiling that it sometimes proves unnavigable even for adults, and what do you get? The adolescent brain, according to neuroscientists, is likelier to seek smaller, earlier rewards than larger, later ones. With adolescence also comes a shift in the usual source of a child's counsel. Adolescents begin to rely more on their peers for support and less on their parents and teachers. In effect, the endless fast feedback on social sites can nurture users' worst tendencies.

Questions

31. What does the text say about teenage brains in comparison with adult brains?

- A They are as a rule more complex.
- B Their proportion of gray matter tends to be larger.
- C They are in general somewhat faster.
- D Their relative lack of white matter makes them more predictable.

32. What is claimed about the teenage brain in relation to the Internet?

- A It is well suited to respond immediately and appropriately to challenges in the social media.
- B Its overall way of functioning is less adequate for the Internet than most adults care to think.
- C Its relative immaturity is compensated for by its high degree of Internet know-how.
- D It is not always capable of making responsible judgments and decisions on the Web.

Bosses

In gorilla society, power belongs to silverback males. These splendid creatures have numerous status markers besides their back hair: they are bigger than the rest of their band, strike space-filling postures, produce deeper sounds, thump their chests lustily and, in general, exude an air of physical fitness.

In the corporate world, the typical chief executive officer (CEO) is more than six feet tall, has a deep voice, a good posture, a touch of grey in his thick, lustrous hair and, for his age, a fit body. Bosses spread themselves out behind their large desks. They stand tall when talking to subordinates. Their conversation is laden with prestige pauses and declarative statements.

The big difference between gorillas and humans is, of course, that human society changes rapidly. The past few decades have seen a striking change in relative influence – between men and women, the West and the emerging world, and between geeks and non-geeks. Women run some of America's largest firms. More than half of the world's biggest 2,500 public companies have their headquarters outside the West. Geeks barely out of short trousers run some of the world's most dynamic businesses. Peter Thiel, one of Silicon Valley's leading investors, has introduced a blanket rule: never invest in a CEO who wears a suit.

Yet it is remarkable, in this supposed age of diversity, how many bosses still conform to the stereotype, according to recent research. First, they are tall. People who “sound right” also have a marked advantage in the race for the top. When people were asked to evaluate speeches delivered by 120 executives, it was found that voice quality accounted for 23% of listeners' evaluations and the content of the speech only accounted for 11%. Physical fitness seems to matter, too. Good posture makes people act like leaders as well as look like them.

Besides relying on all these supposedly positive indicators of fitness to lead, those who choose bosses also rely on some negative stereotypes. Overweight people are judged incapable of controlling themselves, let alone others. Those who “uptalk” – habitually ending their statements on a high note as if asking a question – rule themselves out on the grounds that they sound tentative and juvenile.

High-tech companies merrily abandon Mr Thiel's rule once they reach a certain size and recruit a besuited outsider as CEO. Female leaders have reacted in different ways. Some have defined themselves by wearing power suits and working long hours. Others have celebrated motherhood.

Can anything be done about this predisposition for promoting people of a certain type? Ideally, those selecting a new boss would conscientiously set aside all the stereotypes, and judge candidates purely on their merits. However, given a plethora of candidates, all with perfect CVs, selection committees continue to look for the “x” factor and find, strangely enough, that it resides in people who look remarkably like themselves. Another solution is to introduce quotas for CEOs and board members. But the risk is that this ends in tokenism rather than a genuine equalising of opportunity. So, some management experts suggest we just accept that stereotypes and prejudices cannot be wished away, and simply help those born outside the magic genetic circle project a sense of power and self-confidence.

More than a century ago, Oscar Wilde quipped: “It is only shallow people who do not judge by appearances.” Unfortunately, those who choose leaders still seem to think this way.

THE ECONOMIST

Questions

33. What is the main point in the first two paragraphs?

- A Too much attention is often paid to the purely physical aspects of corporate leadership.
- B Silverbacked male gorillas rule their flocks in surprisingly human ways.
- C Outward appearance and behavior play a major role in both gorilla and human leadership.
- D The mental qualities of prominent chief executives tend to be downplayed.

34. Which of the following statements is most in line with the text?

- A Unconventional types of bosses almost outnumber more traditional ones.
- B The old image of the typical CEO is being increasingly challenged.
- C There appears to be a shortage of creative minds in many innovative firms.
- D Women still find it difficult to make it to the top of the corporate world.

35. What is implied about women leaders?

- A Their capacity for hard work has been much appreciated in a male-dominated environment.
- B They often have to fight sexist prejudice among their employees.
- C Their personal style differs greatly from that of most male CEOs.
- D They appear to have some choice in how they present themselves.

36. “But the risk is that this ends in tokenism rather than a genuine equalising of opportunity.” What does this imply in the context of the argument?

- A Equality at the expense of formal competence is a legitimate goal.
- B Leaders may be selected merely as representatives of a certain group.
- C The lack of real equality among corporate leaders is hardly a problem.
- D Personal qualifications should not overrule group representativeness.

37. What is the point of including Oscar Wilde’s quotation at the end of the article?

- A To demonstrate the foresight of a voice from the past.
- B To illuminate the difficulty of finding suitable bosses.
- C To criticize today’s use of outdated leadership criteria.
- D To argue that looks may not always be misleading.

AND HERE ARE SOME SHORTER TEXTS:

Young Conductors

The appointment of Andris Nelsons as music director of the Boston Symphony Orchestra (BSO) marks an end to more than three years in the wilderness for a venerable musical institution. At 35, Mr Nelsons will be the orchestra's youngest director for more than a century. The appointment builds on a recent trend among America's top ensembles for hiring leaders who could be the youngest people in the concert hall. For Mr Nelsons, this may represent a normal changing of the guard. But something else seems to be at work here. This new raft of conductors also reflects a wider desire to rebrand an art form that has come to be seen as the exclusive property of the grey-haired and well-heeled.

Question**38. What is implied here about Andris Nelsons?**

- A He may experience some difficulty adjusting to the traditions of the BSO.
- B His age was the most important factor in his new appointment.
- C He may lack the experience needed to lead one of America's top orchestras.
- D His new job was due not only to his eminent musical qualifications.

Ants

In the savannas of Eastern Africa, some ants live in the thorny, hollow bulbs of acacia trees and feed on the trees' nectar. These ants also act as bodyguards, defending the trees from hungry elephants and giraffes by biting and stinging them. Now, an invasive species known as the big-headed ant is killing the native ants. The native ants put up a brave fight, streaming out of the acacia trees to meet the invaders, but the invasive species usually wins in a hostile takeover of the trees, says Corinna Riginos, an ecologist at Teton Research Institute. "There are body parts strewn everywhere," she says. The bigheaded ants, *Pheidole megacephala*, stay a while in the acacia trees before returning to their nests, preventing native species from recolonizing the trees.

Question**39. What can be concluded from this text?**

- A Acacia trees in Eastern Africa are becoming increasingly vulnerable to large animals.
- B There are many more different types of ants in Africa than previously believed.
- C East African ants are more reluctant to leave their habitat than most other ants.
- D The bigheaded ant seems to prefer the same type of food as elephants and giraffes.

Religious Belief

Recent studies on twins, aimed to identify what determines religiosity, conclude that shared environment – namely, a family's approach to religion – plays a great role, especially during childhood and adolescence. After that, the picture shifts, the early environment becomes less potent, and a genetic influence emerges between the ages of 18 and 25 years. The twin data suggest that genetic factors help to explain why adults sometimes stray from the beliefs of their childhood. The more distance they get from the beliefs of their early years, the more idiosyncratic factors can hold sway over a person's attitudes. In a way, we are born to be inclined toward religion or atheism.

Question

40. What is implied in relation to religiosity in this text?

- A Children seem to be genetically disposed to religious belief.
- B Religious feelings are beyond the reach of scientific research.
- C Inherited personality factors influence our religious views.
- D Environmental factors crucially determine a person's long-term faith.